

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Antiqvissima Fides Et Vera Religio. Christianam Fidem
Mox À Primis mundi exordijs ad hæc usq[ue] tempora
durasse eamq[ue] ueram & indubitata[m] esse, Heinrychi
Bullingeri Apodixis, siue clara & t ...**

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1544

VD16 B 9603

Primarium atque firmissimum sanctissimæ nostræ Christianæ fidei
fundamentum. Cap. III.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35388

ANTIQUISSIMA FIDES

bolo sese emancipans, cui, relicto deo, & serui erat
& crediderat) meritis, in seruitutem diaboli, & te-
nebrarum cæcas uoragines præcipitabatur. Atq;
hæc de benignitate & fidelitate dei, simul & de
hominis malitia & perfidia dicta sint.

*Præmarium atque firmissimum sanctissimæ nostræ Chri-
stianæ fidei fundamentum.*

CAP. III.

*De iustitia
& miseri-
cordia dei.*

IN hac igitur rerum cõditione, Deus Opt. Max.
non tam honestis, quàm etiã iustissimis ratio-
nibus potuisset hominem, nõ solum tanquam fœ-
difragum atque contemptorẽ, repudiare, reijcere,
denique affligere grauitè, sed etiam iusto iudicio
condemnatum, in horrendas diaboli, tartariq; fau-
ces præcipitare, imò ut hoc faceret, & ueritas & iu-
stitia expostulabant. Sic enim apertis uerbis Ada-
mo dixerat citra omnem obscuritatem, Eo ipso
die, quo de fructu ligni huius comedes, morte mo-
rieris. Huic tamen iustitiæ & ueritatis rigori mise-
ricordia sese opponebat, patrocinando humanæ
carnis infirmitati, ita temperans, medio quodam
inuento, negotium, ut simul iustitiæ satis fieret, &
humano interim per misericordiam parceretur ge-
neri. Illud uero mediũ, in quo iustitia & misericor-
dia concurrunt, Christus Iesus est, qui ex mera dei
gratia nobis donatus, pro peccatis nostris immo-
latus, diuinæ iustitiæ, ne quid desideraret, satisfac-
cit, eidemq; nos reconcilians, satanæ & inferni ar-
ctissima uincula quibus uincti tenebamur, disru-
pit.

pit. Ipse siquidē pro omnibus mortuus est, quod *Gratia dei*
 facile possumus conijcere ex unico illo dei uerbo, *Adamo nū*
 dicentis ad Adamū, Eo die quo de fructu illo co- *riatur.*
 medes, morte morieris. Igitur quemadmodū per
 Adamum omnes mortui sunt, ita Christus quoq;
 pro omnibus nobis mortē subiit, ut per illius mor-
 tem uiueremus, atq; à tenebrarum tyrannide as-
 ferti, in regnum Christi dilectissimi filij dei trans-
 ferremur. Hoc diuinæ sapientiæ consilium, dubio
 procul ante infinita secula initum, etiam Adamo
 post lapsum ipsius, decoro quodam ordine mani-
 festatū est, in hūc modum. Postquam homo de in-
 terdicto fructu arboris comedisset, ē uestigio ocu-
 li illius aperti sunt, qbus illuminatis, cū seipsum
 consyderasset, ac nuditatem conspexisset, pudore
 suffusus est. Is itaq; qui hactenus innocenter uixe-
 rat, de uelamine sollicitus, uilissimo certe, cui non
 tantum fidebat, quin à conspectu creatoris fugi-
 tans, latitaret, tegebatur: uel per id humanę naturę *Peccatum*
 miseriam prodens, quę non quicquam præter inu-
 tilia peccatis suis apud deū prætexere solet. Deus
 itaq; pauitantē ac fugitantē insegutus, ut refricaret
 uulnus, & iacturā beatissimę uitæ, qua exciderat,
 ob oculos poneret, eiusmodi uerbis alloquitur,
 Adam ubi es? Agnoscis ne tuam miseriam? in quam
 teipsum amissa salute præcipitasti? Atque ut graui
 onere, iam iam ceruici eius imminente, hominē le-
 uaret, atq; peccati confessionē extorqueret saltē ali-
 quam, multū laborat, sed frustra. Is nanq; malitiā
 suam nec agnoscens nec confitens, tantū nudita-

ANTIQUISSIMA FIDES

rem excusat suam, quod à facie eius fugerit. Dominus itaq; urgens negotium, si quo modo culpe confessionem exculperet, addit, Quis quæso, tibi quod nudus esses ostendit? Cum & hic conatus quoque esset frustraneus, & ad cōfessionem extorquendam inutilis, subdit, Mirum ni comedisti de arbore, ex qua præceperam tibi ne comederes. Cæterum homo nec sic quidem peccatum ingenue confiteri uolens, culpam in sociam, uxorem scilicet cōijcit, idq; tam acerbis tamq; suspectis uerbis, ut planè uideretur in corde suo satis impie & iniuste deum admissi sceleris authorẽ facere: quod uel ex illo liquet, quod non simpliciter domino responderet, Vxor mihi prohibitũ cibum obtulit, sed cum indignatione quadam in hæc erumperet uerba, Vxor, quam te authore habeo, id cōsiliũ dedit. Ac si diceret, Tu ipse harum rerum omniũ caput es. Illa enim, quam tu mihi dedisti sociam, me in fraudem illexit, ut præceptum tuum præuocarer, non præuaticaturus haud dubie si illam nõ dedisses, quantumuis deus, qui uere iustus est, uxorem Adamo nequaquam dedisset, ut illum fraude deceptum seduceret, uerum potius consolationis gratia, ut tanquã uitæ socia mutuo auxilio ipsum iuaret. In hoc quoq; negotio nefanda hominis audacia cum grauissimo delicto se prodit. Cæterum ne sic quidem paternus & ardentissimus iuuandi affectus in deo extinguitur, sed omnẽ mouet lapidem, si quo modo uel uxore saltem huius calamitatis & miseriq; fontem ad confessionẽ per-

pelleret.

Gratia.

pelleret. Sed hominis pertinacia omnem dei cona-
 tum euincebat. Similes habebat labra lactucas, im-
 pius & contumax erat Adam, impia item & con-
 tumax erat Eua. Nam quemadmodum Adam om-
 nem culpam in uxorem congefferat, sic & uxor
 cacodæmonem, qui sub serpentis specie apparue-
 rat, transgressionis authorem facit. Hæc praua in-
 dolis contumacia, hereditaria quadam labe, etiam
 hodie corda hominum occupat, atque in iisdem
 alte radices egit. Quis hominum uero (dummo-
 do negotium illud, de quo nunc egimus, diligen-
 ter apud se expedit) adeo nullius esset iudicij, aut
 tantæ impietatis, qui cogitaret tantum, nedum di-
 ceret, minutissimam promissionis, iustitiæ atq; bea-
 titudinis æternæ partem, hominis aut uiribus, aut
 meritis imputandam esse? Cum luce clarius sit,
 quàm ineptus ac importunus, quamq; perditus
 ac miser homo per se sit: cui, (quantum ad propriam
 indolem attinet) omnia negata sunt, præter unum
 quiddam, quod est peccata peccatis, & inobedien-
 tiam inobedientiâ cumulare. E diuerso quis adeo
 oculis ac mente captus esse possit, ut non uideat
 omnem salutis nostræ rationem, gratiæ & miseri-
 cordiæ dei adscribendam esse: quod & sequentia
 facile indicabunt, in quibus demonstrabimus, quid
 deus in hoc negotio cum homine egerit.

Cum igitur omnis culpa in serpente hæreret, do-
 minus serpentem nec interrogare nec audire di-
 gnatur, cum quod factum esset, res ipsa indicaret
 & manifestissimum esset. Deus etenim serpentem

Pæna.

ANTIQUISSIMA FIDES

non creauerat ut loqueretur : præterea in diabolo
 tanquam patre mendaciorum nulla erat ueritas.
 Itaque deus execratur diabolum, qui leberide te-
 ctus, homini imposuerat. Neque uerus serpens,
 quem dominus creauerat, quo humani generis
 aduersarius ceu instrumento usus fuerat, id quod
 fecerat, impune fert: nam illi quoque dominus ma-
 ledicit, hunc in modum, Super pectus tuum gra-
 dieris, & terram comedes cunctis diebus uitæ tuæ.
 Quibus peractis, ordo iam hominem postulabat,
 ut & is quoque secundum ueritatem & iustitiam
 diuinam, meritas pœnas daret, atque non solum
 maledictionem acciperet, sed insuper æterna mor-
 te damnaretur. Sed eas ob causas, quas in limine
 huius capituli enarraui, maledictionis huius uires
 euacuatur per intercessorē Christum, quem deus
 apertissimis uerbis promittit, & in eo ac per eum
 uitæ restitutionem. Eam ob rem dominus nō in-
 quit, Et tu homo quoque maledictus esto, eo quod
 præceptum meum præuaricatus es, sed, Inimicitias
 ponam inter te & mulierem, & semen tuum, &
 semen illius : Ipsa conteret caput tuum, & tu insi-
 diaberis calcaneo eius. Ac si diceret, Tu muliere
 tanquam instrumento usus es ad humani generis
 perniciem, quæ deinceps mortuos atque condem-
 natos, ex propria indole ac natura pariat. Quapro-
 pter quemadmodum tu illa abusus es ad hominis
 interitum, ita mulier quoque instrumentum se mi-
 hi præbebit ad uitam hominis recuperandam. Ex
 ea enim nasceatur semen aut infans, qui tibi caput
 tuum

Promissio.

tuum diminuat ac conterat, hoc est potentiã tuam
 atque imperium, cum peccato atque condemna-
 tione, singula hæc cõrta ac diminuta è manibus
 tuis extorqueat. Quãuis in hoc negotio peragen-
 do humani corporis iacturam facturus sit. Hæc
 explanationis gratia copiosius cõmoda paraphra-
 si hoc modo reddi possunt. Homo sua transgres-
 sione æternæ mortis pœnã meruerat, ita ut secun-
 dum iustissimum iudicium meum, calumniatoris
 imperio cessisset. Sed ego eius ratione habita, il-
 lius miserebor, atque reconciliabor illi. Verum ne
 & ueritati & iustitiæ meæ aliquid decedat, curabo
 ut filius meus uera hominis natura assumpta, ma-
 ledictionis & condemnationis onus, in suos hu-
 meros sublatũ, sua morte persoluat, atq; per me-
 ritum non meritiæ mortis, hominẽ reum iam, atq;
 maledictioni expositum, in libertatem asserens, ex
 morte in uitam, ex potestate cacodæmonis in re-
 gnum suum cœleste, ex tenebris in lucem transfe-
 rat. Ita firmũ & immobile manet sacrosanctę no-
 stræ fidei fundamentum, quod scilicet omne ge-
 nus humanum ex sola misericordia meratq; gra-
 tia dei à peccatis per Iesum Christum repurgatũ,
 æternæ fœlicitatis præmium consequatur: deniq;
 à maledictione, diabolo, atque sempiterno sup-
 plicio liberetur. Ad hoc respexit diuus aposto-
 lus Paulus s. cap. ad Rom. cum ait, Etenim quod
 lex præstare non poterat, hoc deus proprio filio
 misso sub specie carnis peccato obnoxie præstitit.
 Atque de peccato condemnauit peccatum per car-

Fides.

3. ANTIQVISSIMA FIDES

nem, id est, per carnis suę oblationem pro peccatis immolatam, perq; uoluntariam mortem Christi. Ac in prima epistola ad Corinthios 1. cap. idem Paulus ait, Ex eodẽ autẽ uos estis in Christo Iesu, qui factus fuit nobis sapientia à deo, iustitiaq; & sanctificatio & redemptio. Vt quemadmodũ scriptum est, Qui gloriatur, in domino & gloriatur & confidat.

*Euangeliũ
de IESV
Christo.*

Quãdoquidẽ uero illa promissio prima est, atq; uerum illud Euangeliũ, lætum, inquã, nuncium, salutem humano generi annunciãs, maiori quadam diligentia & acriori iudicio & studio de singulis differendum est uocabulis.

Primo deus filium suum dominum nostrum Iesum Christum nuncupat Semen mulieris, idq; propter ueram propriamq; hominis substantiam atque naturam olim assumendam. Ex quo præueniretur hæreticæ quorundam opinioni, quæ de phantastico atque putatio Christi corpore, nescio quid somnari posset. Deinde addit Mulieris, Christum uocans semen mulieris: mulieris utiq; non uiri semen. Quo sanè mysterio adumbratum est, dominũ nostrum Iesum Christum non è uirili semine, neque concipiendum neque nascendum: uerum è spiritu sancto, atque ex Maria uirgine. Itaq; planè absurdum est, ut ex dictione mulieris Euam intelligamus, sicut quorundam inepta est sententia, sed potius Mariam uirginem. Cæterum quod Maria uere uirgo existens mulieris nomine appellatur, sexus gratia fit. Nam uirgines quoque

que mulieris uocabulo comprehenduntur, idque ci-
tra castitatis & uirginitatis iacturam. Præterea deus
locutus est hoc in loco cum demonstratione, &
emphasi quadam ceu mysterium nobis commen-
dans, significanter dixit, Ponam inimicitiam
בין רבין האשה, id est, inter te & inter illam
mulierem. Nam per demonstratiuam particulam ו, sin-
gularem quædam intelligit mulierem, nimirum eam,
quam nobis graphice depingit Esaias, dicens, Ec-
ce uirgo concipiet, & uirgo pariet &c. Atque hanc
dictionem Semen ita usus obtinuit, ut illam post
Adami tempora perpetuo in omnibus renoua-
tionibus huius promissionis de Christo Iesu, om-
nes patriarchæ atque prophetæ repetendo protu-
lerint usque ad Dauidis tempora: post ea quippe
dominus noster frequenter flos, arbor, uel lignum
uitæ, surculus aut germen Dauidis uocatus est.
Paulus etiam in epistola ad Galatas cap. 3. manife-
stissime indicat, atque explanat per dictionem Se-
men, Christum intelligi. Hoc etiam multum lau-
dis parit matri dei, quod deus locutus est, Ego ini-
micitias ponam inter mulierem & inter te. In eo
enim maximam naturarum diuersitatem & inæ-
qualitatem intelligit. Diabolus est elatus, uersutus,
malignus, falsus atque mendax. Confer nunc illi
Christi genitricem, atque naturam illius diligenter
examina, atque facile deprehendes eam esse ab o-
mni fastu alienissimam, simplicitatis studiosam,
mansuetam ac placidam, fidei ac sinceritatis ple-
nam, castam, puramque. Atque hæc tam casta illiba

ANTIQUISSIMA FIDES

taq; uirgo, & mater omni gratia plenissima, illum nobis peperit saluatorem, qui serpenti caput contriuit.

Iustitia.

Serpentis caput diaboli potestas & regnum est, in quo illius aulici diu seruiēdo hęc prēmia consequi possunt, peccatum, maledictionem, atq; æternam damnationē. Ne itaq; sub illo principe merere cogamur, tantum impedit benedictum illud semen diuinitus homini, ut succurrat, missum. Eadem hęc & diuus Paulus docet Hebr. 2. cap. ad hunc modum, Posteaquam igitur pueri commercium habent cum sanguine, & ipse similiter particeps factus est eorundem, ut per mortē aboleret eum qui mortis habebat imperium, hoc est diabolus: & liberos redderet eos quicumq; metu mortis per omnem uitam obnoxij erant seruituti. Nō enim uidelicet angelos assumit, sed semen Abrahę assumit. Ad hanc sententiam illustrandam ac comprobendam non parum facit quod sequitur, Et tu calcaneo eius insidiaberis. Calcaneum ima pars hominis est, quę ceu effigie quadam aut paradigmate Christi carnem humanam nobis effingit. Eam carnem diabolus per Caiapham, Annam, Herodem, & Pontium Pilatum membra sua Ierali odio ad interitum usque profecurus est. Id testatur Petrus prima epistola cap. 3. & ab initio quarti, Christum in carne pro nobis passum esse: diuina quippe natura pati non potest, nec anima quoque mortalis est. Per cōminutionem uero humanitatis Christi, cœlestis pater diaboli imperiū
comē

comminuit atq; protriuit, id est, per mortē protriuit mortem, atque uitam omnibus sanctis & fidelibus restituit. Hanc ob causam Christus saluator ipse ait, Ioan. 12. Nunc iudicium est mundi huius. Nunc princeps mūdi huius eijcietur foras, & ego si exaltatus à terra, id est, cum cruci affixus fuero, omnes traham ad me ipsum. Postremo dominus inquit, Inimicitias ponā inter te & mulierem, & semen tuum & semen illius. Id facillime intelligere possumus ex diaboli eiusq; complicū dictis & factis, qui sese Christo & gloriæ, & ueritatis eius assertoribus in omnibus opponunt. Veruntamen licet serpens modis omnibus omnia obnixe faciat, tamen per Christum eiusq; sectatores manus dare compellitur atq; conculcatur. Vnde Paulus ad Romanos cap. 16. non citra maximum solamen omnium fidelium inquit, Deus autem pacis conteret satanā sub pedes uestros breui. In hoc etiam satis compendiose continetur, quid pī atq; fideles Christo ex officio debeant. Illis enim qui dicunt, Nū peracta & transacta omnia sunt, si me peccatorem esse cōfitear, ac credo per benedictum semen salutem cōsequi? Illis, inquam, commode uerēq; obijci potest, Omnes quicūq; spem ac fiduciam in benedicto semine collocant, etiam seminis illius naturam induunt: è diuerso, serpentis naturam, quæ nihil præter peccata & scelera gignit, plusquam nouercali aut capitali odio prosequuntur, atque perpetuum bellum aduersus mundum, diabolumq; suscipientes, non absq; ardentissimo

Pugna.

*Christiana
na uita.*

ANTIQUISSIMA FIDES

pioꝝ affectu diuinæ studēt uoluntati. Atque huc spectant quę sequuntur. Postquam enim homo periculo atq; metu æternæ mortis liberatus esset, placuit diuinæ sapiētiæ transgressorem pœna ad tempus durante corrigere, in qua (ceu discipuli sub præceptoris disciplina solent) in hoc sæculo exerceretur. Vxori uero, quod prior præceptum transgressa esset id oneris imponebat, scilicet mœrorē, anxietatem, dolorem in gerēdo uterum & pariendo. Ad hæc accedebat seruitus, quam marito debebat, cum timore ac subiectione animi. Viro autē hoc oneris imponebatur, ut terram maledictam, multo cum sudore excoleret. Eam maledictam fuisse, uel hoc subindicat, quod dominus ait, Quia audiuisti uocē uxoris tuæ, & comedisti de ligno, de quo præceperam ne comederes, maledicta terra in opere tuo: in laboribus comedes ex ea cunctis diebus uitæ tuæ, spinas & tribulos germinabit tibi, & comedes herbas terræ. In sudore uultus tui uesceris pane. Ad hæc mala, accessit corporis humani destructio, illi enim qui perennē uitā in paradiso degere potuissent, mortis imperio subiciebantur. Illis enim quæ modo retulimus hæc adiciebat dñs, In sudore uultus tui uesceris pane, donec reuertaris in terrā, de qua sumptus es, q̄a puluis es, & in puluerē reuerteris. Prioris illius meminit Paulus 1. Tim. 2. ca. cū inquit, Mulier seducta, obnoxia facta est transgressioni: salua tamen fiet per generationem liberorum, si manserit in dilectione ac fide, in sanctificatione ac castitate. De
 secun

ET VERA RELIGIO. II

secundo idem Paulus loquitur in epistola ad Ephes. 4. cap. Quapropter deposito mendacio, loquamini ueritatē quisq; cum proximo suo, quoniam sumus inuicem membra &c. Deinde, Qui furabatur, non amplius furetur: magis autē laboret operando manibus quod bonum fuerit, ut possit impartiri ei, qui opus habuerit. Eadem fermē docet in prima Theff. 4. cap. Ne quis opprimat aut fraudet fratrem suum in negotio, propterea quod ultor est dominus de his &c. Post hæc in eodem capite subiungitur, Et agatis res proprias & operemini proprijs manibus uestris, sicuti uobis præcepimus: & uos geratis honeste erga extraneos, ut nulla re uobis opus sit. De morte uero talia dicit Paulus Hebr. 9. cap. Et quatenus illud manet homines, ut semel moriantur, post hoc autem iudicium. Ita & Christus semel oblatus, ut peccata multorum tolleret.

De primis Christi fidelibus Adamo & Eua.

CAP. IIII.

HA CTENVS, ni fallor, in primis hisce dei promissionibus, liquido conspeximus sanctissimæ nostræ professionis periocham & fundamenta: nempe quod totum humanum genus suo ipsius merito, quin & malitia propria perierit, atq; non solum in corporis perniciem, sed & animæ damnationem lapsum fuerit, quodq; in homine plane nihil sit, quàm quod deo summo displicet.